

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Beñardo Indart

*Luzaide,
Nafarroa
(1925)*

Aurkibidea

Biografia

Beñardo Luzaideko Irioinia etxean sortu eta hazi zen zazpi haurrideko familia batean. Ez zen kasik batere eskolan ibili; aldiz, goizik hasi zen ardiekin lanean. Hamaika urtetik erretiratu arte artzaingoaz bizi izan da, lehenik etxeko nagusi batzuen zerbitzuko, gero bere kontu. Elkarrizketa egin zitzaionean, ordurako laurogei ta hiru urte ukan arren, artean primadera eta uda guziak Oizungo etxolan pasatzen zituen (Urkuluko bidean).

Zintak

LUZ-005

- **Proiektua:** Euskal kultur erakundearen artxiboak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lekumberri, Terexa
- **Data:** 2008-09-22
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Artzain gazte Luzaideko mendietan (1936-1950)

- **Erref:** LUZ-005/001
- **Iraupena:** 0:36:04. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:36:04

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Garai hartako artzain frango bezala, Beñardo goizik hasi zen axurizain (11 urtetan) Luzaideko mendietan. Luzaide Borddeleko nagusiarentzat ari zen lanean eta mendian pasatzen zituen urtean 10 ilabete. Axuriak, aintxiak, atzarrak eta ardiak zaintzen zituen han ; gertatu zaio ere urte osoa han egotea (atzar eta aintxiekin). Luzaideko mendietan iragan urteak kondatzean, oroitzapen ttipi asko gogora heldu zaizkio .

2. Mendiaren jabetzea emeki emeki

- **Erref:** LUZ-005/002
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:36:04. **Bukatu:** 00:37:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Maiatzean, ardiak eta axuriak alhan egoten ziren bordalde inguruko pentze eta maldetan, mendietako bazketara igo aintzin uda guztirako. Azaroan mogimendu berdina gertatzen zen : ardiek geldialdi bat egiten zuten bordaldean herrira jeutsi aintzin, abendoan.

3. Artzain-aprendizgoa

- **Erref:** LUZ-005/003
- **Iraupena:** 0:04:16. **Hasi:** 00:37:48. **Bukatu:** 00:42:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Artzaingoaren ikastea gogorra izan zaiteken, bereziki gazterik hasten zenean. Baxe-nafartar artzain gaztek ez zuten iduriz xiberotarren bizitza berdina. Hauek artzain helduekin bizi izanez olhan, trufak jasaitea gertatzen zitzaien.

4. Artzain baten janaria mendian (1936-1950)

- **Erref:** LUZ-005/004
- **Iraupena:** 0:04:39. **Hasi:** 00:42:04. **Bukatu:** 00:46:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Beñardo astean behin jeusten zen janariaren bila nagusien etxera. Ogi bat ematen zioten aste guztirako. Taloak ere jaten zituen goiz arrats, ahuntz esnean nahasirik, edo ere gasna edo xingarrarekin.

5. Gasna egitea (molde xaharrean eta xiberoko moldean)

- **Erref:** LUZ-005/005
- **Iraupena:** 0:10:00. **Hasi:** 00:46:43. **Bukatu:** 00:56:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserría » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Beñardok esnea 28 gradotan berotu eta, gatzitzen zuen eta hartzera uzten

oren batez. Gero kallatua eskuz xehatzen zuen, biltzen, emeki emeki porroskatuz xortxan ezartzen, tinkatzen eta gorritzen su bizian. Xiberoko moldean, esnea xortxan ezarri aintzin bigarren aldi batez berotzen da ; aldiz ez da memento hortan xehatzen, ez eta ere berantago gorritzen.

6. Artilea

- **Erref:** LUZ-005/006
- **Iraupena:** 0:04:21. **Hasi:** 00:56:43. **Bukatu:** 01:01:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Artilea ere baliabide interesgarria zen : saldua zen (batzutan kontrabandan) edo galtzamotozen egiteko erabilia. Adinetako artzainek zuten artilea iruten eta trikotatzen.

7. Ardi moxtea

- **Erref:** LUZ-005/007
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 01:01:04. **Bukatu:** 01:02:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Artzain batzuek ardiak mendian moxten dituzte, beste batzuek behean. Beñardo, 1960. hamarkadan hasi zen ardiak behean moxten.

8. Artzain Garazin 1950tik hara

- **Erref:** LUZ-005/008
- **Iraupena:** 0:08:50. **Hasi:** 01:02:48. **Bukatu:** 01:11:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Beñardo Indart 1950ean etorri zen Luzaidetik Garazira eta bi tokietako artzaingoaren baldintzak konparatzen ditu. Kondatzen du Uharte-Garazin hasi zen lehen urtean (1950), artaldearen erdia antzu gertatu zela.

9. Beregain 1965tik hara

- **Erref:** LUZ-005/009
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 01:11:38. **Bukatu:** 01:14:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserrria » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

30 urtez artzain-mutil egonik, Beñardo Indartek bere ardiak erosten ditu 1965ean, lurak afermatzen neguko, bai eta ere etxola bat bere alhabidearekin udako. Horrela segitu du, artzain, erretiratu arte.

10. Ardia ongi ezagutu

- **Erref:** LUZ-005/010
- **Iraupena:** 0:06:33. **Hasi:** 01:14:09. **Bukatu:** 01:20:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserrria » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Beñardo Indart ardi bizkainoarekin arizan da gehienik (buru beltza eta adarrik gabeko ardia). Zehazten du ere zein diren ardi onaren ezaugarri fisikoak.

11. Ardiaren eritasunak

- **Erref:** LUZ-005/011
- **Iraupena:** 0:06:34. **Hasi:** 01:20:42. **Bukatu:** 01:27:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserrria » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Beñardo Indartek ardiaren eritasun ezagunenak (besteak beste golantura, maingueria) aipatzen ditu, bai eta ere artamolde batzu.

12. Ardiarekilako harremana

- **Erref:** LUZ-005/012
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 01:27:16. **Bukatu:** 01:30:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserrria » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Artzain onak behar du ezagupena ukan (ardien ezagutzeko gaitasuna), bai eta ere pazientzia handia eta ardietatik hurbil egon (bereziki arkaltze edo erditze sasoinetan).

13. Joareak

- **Erref:** LUZ-005/013
- **Iraupena:** 0:10:47. **Hasi:** 01:30:05. **Bukatu:** 01:40:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserria » Baserriko lanak » Ardogintza

Laburpena:

Artzainak joareak ardi ederrenei ezartzen zizkien. Forma, neurri, luzetasun eta soinu desberdinetako joareak baziren, beharraren arabera (bideko joare luzeak, mendiko joare motxak), animalearen arabera (axuri joareak ttipiak ziren) etabar. Beñardok joarearen zati bakoitzaren euskarazko izena ematen du. Baigorriko joalgin bat aipatzen du (ba omen zen ere beste bat, donazahartarra, Bera izenekoa).

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-09-19

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com